

УДК 342.95

Гаджієва А., викладач кафедри філософії та права
(Західний Каспійський університет Азербайджану, м. Баку)

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЧИНЕННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ У ПОДАТКОВІЙ ТА ФІНАНСОВІЙ СФЕРАХ

Визначення змісту нормативно-правового регулювання відповідальності за вчинення правопорушень у податковій та фінансовій сферах базується на положеннях ст.ст. 67, 92, 143 Конституції України, ряду кодифікованих актів, зокрема, Податкового кодексу України, Бюджетного кодексу України, Митного кодексу України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кодексу адміністративного судочинства України, ряду звичайних законодавчих актів, серед яких необхідно виділити – Закони України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 8 липня 2010 року №2464-VI, «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», «Про митний тариф України» [1], «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» №265/95-ВР від 6 липня 1995 року [2], ряду підзаконних нормативних актів, а також положеннях національної судової практики та рішеннях Конституційного Суду України [3, с. 42-47].

Міжнародні договори з питань оподаткування, ратифіковані Верховною Радою України, становлять невід'ємну частину національного податкового законодавства. Законодавство про фінансову відповідальність відповідного періоду характеризувалося наявністю великої кількості нормативно-правових актів, які відзначалися складною структурою, юридичною неоднозначністю та переважанням відсильних і рамкових норм, що ускладнювало їх практичне застосування.

Рух систематизації податкового законодавства України є достатньо складним і було розпочато із ухваленням у 1991 році Закону України «Про систему оподаткування» № 1251-ХІІ, де було встановлено перелік податків та зборів, обов'язки та права платників, а також відповідальність за порушення законодавства про податки [4]. У ст. 11 Закону України «Про систему оподаткування» № 1251-ХІІ, зокрема, містилися окремі положення щодо визначення змісту відповідальності платників податків і зборів (обов'язкових платежів) (податків) за правильність обчислення, своєчасність сплати податків і додержання законів про оподаткування несуть платники; у ст. 20 Закону України «Про систему оподаткування» № 1251-ХІІ зазначалось про особливості відповідальності посадових осіб у сфері податкових правовідносин [5].

Таким чином, вже у Законі України «Про систему оподаткування» № 1251-ХІІ було закладено окремі критерії класифікації податкових та фінансових правопорушень. Розвиток законодавства про застосування податкової відповідальності пов'язувались із визначенням механізмів застосування штрафів та інших фінансових санкції [2].

Прогресивним у розвитку оподаткування діяльності суб'єктів господарювання та фізичних осіб, їх доходів, стало створення спеціального Державного реєстру фізичних осіб-платників податків та інших обов'язкових платежів, що було ухвалено окремим Законом України від 22.12.1994 р. № 320/94-ВР [5], де було передбачено відповідальність за неподання чи перекручування інформації платниками податків, чи інших обов'язкових платежів, яка має бути занесена до Державного реєстру.

Таким чином, проаналізувавши етапи формування та еволюції законодавства України щодо фінансової відповідальності за податкові правопорушення до ухвалення Податкового кодексу України, можна дійти висновку, що до прийняття спеціального Закону № 2181-ІІІ від 2000 року механізм накладення фінансових санкцій за податкові

правопорушення регулювався численними нормативно-правовими актами. Зокрема, це норми таких законів України, як: «Про державну податкову службу в Україні» (ст. 11, 14), «Про систему оподаткування» (ст. 11, 17), «Про податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин і механізмів» (ст. 7), а також положення відповідних декретів Кабінету Міністрів України, зокрема «Про акцизний збір» (ст. 6, 7) та «Про прибутковий податок з громадян» (ст. 22). Окрім того, застосовувалися положення законів «Про Державний реєстр фізичних осіб — платників податків та інших обов'язкових платежів», «Про оподаткування прибутку підприємств» (ст. 20), «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності» (ст. 8) та інших нормативних актів, які втратили чинність після набуття чинності Законом № 2181-III, за винятком Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» (ст. 20).

Список використаних джерел:

1. Про митний тариф України: Закон України від 19 жовтня 2022 року № 2697-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-20#Text>
2. Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг: Закон України №265/95-ВР від 6 липня 1995 року. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/265/95-вр#Text>
3. Монаєнко А.О. Поняття фінансово-процесуального примусу в сучасній фінансово-правовій науці. *Право України*. 2010. № 12. С. 42–47
4. Про систему оподаткування : Закон Української РСР від 25.06.1991 р. № 1251-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1251-12> (втратив чинність)
5. Про Державний реєстр фізичних осіб – платників податків та інших обов'язкових платежів : Закон України від 22.12.1994 р. № 320/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/320/94-%D0%B2%D1%80> (втратив чинність)